https://doi.org/10.32849/2409-9201.2025.25.12

УДК 347.254 UDC

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЖИТЛОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

THE CONCEPT AND TYPES OF HOUSING PROVISION

Ольга АВРАМОВА

кандидат юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

Olga AVRAMOVA

Candidate of Law, Associate Professor,
Leading Researcher

Academician F.H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the NALS of Ukraine (Kyiv)

https://orcid.org/0000-0002-1941-9894

У статті визначається поняття житлового забезпечення та його види.

Проблематика статті обумовлена відсутністю законодавчого тлумачення цього терміна.

Проведено аналіз зіставлення таких категорій, як: «житлове забезпечення», «забезпечення житлом», «забезпечення права на житло».

На підставі аналізу нормативно-правових актів, наукових джерел запропоновано, що житлове забезпечення – це система заходів щодо організації задоволення житлової потреби населення в державі на рівні державної, регіональної, місцевої житлової політики. Підкреслено, що ця правова категорія має комплексну правову природу, що включає як публічно-правову, так і приватноправову складову. У житловому забезпеченні є поєднання економічних та соціальних інтересів (підтримка стабільності життєдіяльності суспільства). Забезпечення житлом визначається як більш вузька категорія щодо житлового забезпечення, оскільки передбачає задоволення житлової потреби конкретної людини.

Наголошено, що забезпечення права на житло є конституційно-правовою категорією. Це система правових, соціальних, економічних гарантій, які утворюють потенціальні можливості для кожної людини набути суб'єктивне право на доступне, достатнє житло, стабільно його здійснювати та захищати в разі порушення. Визначено, що житлове забезпе-

The article defines the concept of housing provision and its types.

The issue addressed in the article is the lack of legislative interpretation of this term.

An analysis is conducted comparing categories such as "housing provision," "housing supply," and "right to housing."

Based on an analysis of normative legal acts and scholarly sources, it is proposed that housing provision is a system of measures aimed at organizing the satisfaction of the housing needs of the population at the state, regional, and local levels of housing policy. It is emphasized that this legal category has a complex legal nature, encompassing both public law and private law components. Housing provision involves a combination of economic and social interests (supporting the stability of societal functioning). Housing supply is defined as a narrower category in relation to housing provision, as it focuses on meeting the housing needs of an individual. It is emphasized that the right to housing is a constitutional and legal category. This is a system of legal, social, and economic guarantees that create potential opportunities for each individual to acquire a subjective right to affordable, sufficient housing, to consistently exercise it, and to protect it in the event of a violation. It is defined that housing provision can be classified according to the object, subject, and mechanism of satisfying the housing needs. The

чення може класифікуватися залежно від об'єкта, суб'єкта та механізму задоволення житлової потреби. Механізм задоволення житлової потреби охоплює різноманітні форми, такі як: надання субсидій, пільгове кредитування, оренда, а також соціальне забезпечення тих, хто не може самостійно забезпечити себе житлом через обмежені фінансові можливості.

Загалом, система житлового забезпечення має бути спрямована на підтримку соціальної справедливості та забезпечення рівних можливостей для кожної особи, незалежно від її матеріального становища. Підкреслено, що житлова потреба для людини задовольняється, а право на житло забезпечується.

Ключові слова: житло, житлова політика, житлове забезпечення, право на житло, публічне управління, правове регулювання, житлова потреба, забезпечення права

mechanism for satisfying housing needs includes various forms, such as providing subsidies, preferential lending, renting, and social support for those unable to secure housing independently due to limited financial resources. In general, the housing provision system should be aimed at supporting social justice and ensuring equal opportunities for every individual, regardless of their material status. It is emphasized that an individual's housing needs are satisfied, and the right to housing is ensured.

Keywords: housing, housing policy, housing provision, right to housing, public administration, legal regulation, housing needs, ensuring rights

Житлове забезпечення є фундаментальним поняттям житлового права, права соціального забезпечення. Попри широке використання цієї дефініції серед правників, державних службовців та громадськості, вона не має законодавчого визначення. У проєкті Закону України «Про основні засади житлової політики» цей термін не встановлено, адже використовуються такі словосполучення, як: «забезпечення енергетичної ефективності будівель», «забезпечення доступу осіб до різних механізмів державної підтримки», «забезпечення реалізації житлової політики», «забезпечення осіб соціальним житлом» [1]. Житловий кодекс України містить такі терміни, як: «забезпечення схоронності житлового фонду» та «забезпечення громадян жилими приміщенням» (розділ ІІІ ЖК України) [2]. Враховуючи, що Уряд та Верховна Рада України планують ліквідацію застарілого Житлового кодексу [3], то природно постає питання щодо визначення доктринального розуміння житлового забезпечення, його значення для житлової політики та місце в механізмі реалізації конституційного права на житло. При цьому в українському законодавстві визначаються окремі механізми житлового забезпечення, зокрема в постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей» від 24 березня 2023 р. № 265 [4]. Отже, можна констатувати наявний стан правової невизначеності щодо терміна «житлове забезпечення». Таке положення є підґрунтям для неоднозначного тлумачення цього поняття, що, у свою чергу, може спотворити процес розробки ефективних механізмів його забезпечення. Окремо варто звернути увагу, що житлове забезпечення є міждисциплінарним поняття, зокрема права, соціального забезпечення, економіки, етики тощо. Тому є нагальна потреба в розробці цього поняття в правовому сенсі.

Метою статті є визначення поняття та видів житлового забезпечення. Для опанування цієї мети поставлені такі завдання: розкрити поняття житлового забезпечення, виявити види житлового забезпечення, виявити напрями подальших наукових розвідок у цій сфері.

У юридичних джерелах дослідники доволі часто використовують дефініцію «житлове забезпечення». Так, Д. М. Лук'янець вказує, що житлове забезпечення – це комплексна

система правових, економічних та соціальних заходів, спрямованих на задоволення потреби громадян у житлі. Це поняття охоплює широкий спектр питань, починаючи від будівництва житла і закінчуючи його експлуатацією та управлінням. Враховуючи широке тлумачення дефініції «житлове забезпечення», можна підкреслити, що воно має адміністративно-правову природу [5, с. 244]. Водночас автор не конкретизує, які саме заходи використовуються в механізмі житлового забезпечення. В. В. Шаль розглядає житлове забезпечення прокурорів, але не виокремлює його тлумачення, а лише вказує, що важливими соціальними гарантіями житлового забезпечення прокурорів є те, що житлове приміщення, яке надається прокурору, має бути впорядкованим, надається безпосередньо працівнику прокуратури на всіх членів сім'ї, які проживають та зареєстровані разом з ним, недопущення заселення до службового жилого приміщення, призначеного для однієї сім'ї тощо [6, с. 556]. Також М. П. Кобець використовує термінологічне словосполучення «забезпечення права на житло внутрішньо переміщених осіб», без виокремлення поняття «житлового забезпечення» або «забезпечення права на житло» [7, с. 112]. Н. О. Давидова у статті «Правові моделі забезпечення житлом у країнах ЄС» виокремлює чотири типи проживання громадян у житлах: проста приватна власність; власність з іпотекою; оренда за ринковою ціною; оренда за зниженою ціною або безкоштовно [8, с. 125], без надання тлумачення поняття «забезпечення житлом», «житлового забезпечення». Загалом, можна виявити певну наукову невизначеність щодо понятійного апарату «житлового забезпечення», «забезпечення житлом», «забезпечення права на житло». Наведені словосполучення є загальновикористовуваними, адже щодо них не сформовано концептуального розуміння.

Загальновизначеним підходом є те, що житлове забезпечення передбачає набуття права на житло відповідної особи, тобто задоволення її житлової потреби. Для виявлення розуміння житлового забезпечення варто розглянути лінгвістичне тлумачення забезпечення та задоволення, оскільки постає питання: житлова потреба забезпечується чи задовольняється? Задоволення – це виконувати чиї-небудь вимоги, бажання, претензії та ін. [9, с. 390]. Забезпечувати – постачаючи щось у достатній кількості, задовольняти у якихось потребах/ надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування; створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; захищати, охороняти кого-, що-небудь [9, с. 375]. Виходячи з наведеного, можна стверджувати, що житлова потреба для людини задовольняється в аспекті її реалізації через набуття права на житло та фактичного проживання в ньому.

При виявленні тлумачення цих слів на рівні законодавчого закріплення можна констатувати, що термін «забезпечення» здебільшого використовується в аспекті зобов'язань (приватноправовий аспект) або як самостійна категорія, зокрема «забезпечення» означає будь-яку угоду або домовленість, що створює преференційний статус, переважне право на оплату, заставу або гарантію будь-якого характеру, яка може надати розширені права третім особам [10]. Окремо визначається забезпечення прав людини в конституційно-правовому контексті. У ст. 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» закріплено механізм забезпечення військовослужбовців та членів їхніх сімей жилими приміщеннями, зокрема держава забезпечує військовослужбовців жилими приміщеннями або за їхнім бажанням грошовою компенсацією за належне їм для отримання жиле приміщення [11]. У Законі України «Про житловий фонд соціального призначення» закріплено слово «забезпечення». Так, у Преамбулі Закону встановлено: «Цей Закон визначає правові, організаційні та соціальні засади державної політики щодо забезпечення конституційного права соціально незахищених верств населення України на отримання житла» [12]. Тобто забезпечення конституційного права на житло передбачає його отримання. Слово «задоволення» в законодавстві використано стосовно задоволення духовно-релігійних потреб як систему заходів, спрямованих на забезпечення реалізації конституційного права військовослужбовців, працівників Збройних сил України, Національної гвардії України, інших, утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної прикордонної служби України і членів їхніх сімей на свободу

світогляду та віросповідання (п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Службу військового капеланства») [13]. Отже, задоволення використовується щодо певної потреби, а відповідне право забезпечується.

Це можна простежити і при аналізі ст. 31 Європейської соціальної хартії, у якій закріплено, що з метою забезпечення ефективного здійснення права на житло Сторони зобов'язуються вживати заходів, спрямованих на сприяння доступові до житла належного рівня; запобігання бездомності та її скорочення з метою її поступової ліквідації; встановлення на житло цін, доступних для малозабезпечених осіб [14]. При цьому виконання Хартії не може бути досягнуто тільки шляхом ухвалення законодавства, якщо його застосування не забезпечується на практиці та не супроводжується ефективним і строгим контролем [15, с. 6]. Отже, забезпечення відповідного права є складним механізмом, що охоплює визнання права державою (як фактично існуючого), підстави набуття права, здійснення, охорону, захист у разі його порушення, діяльність органів публічного управління щодо створення процедур задля реалізації та захисту права, правове регулювання відносин.

На думку О. І. Косілової під правовим забезпеченням прав і свобод розуміють систему їх гарантування, створення сприятливих умов для їх здійснення, охорону, захист суб'єктивних свобод від правопорушення, регламентацію порядку дій суб'єктів права з метою недопущення порушення гарантованих прав, усунення можливостей такого порушення або порядку відновлення порушених прав шляхом закріплення відповідних прав, повноважень цих суб'єктів та органів. Під механізмом правового забезпечення слід розуміти систему правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин [16, с. 157]. Дослідниця здебільшого зводить забезпечення права до правового регулювання траєкторії реалізації відповідного суб'єктивного прав та свобод людини. Водночас забезпечення права – це і складана система діяльності органів публічної влади, зокрема про це свідчать положення Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [17]. Як влучно вказує Ю. А. Голодник саме за допомогою органів державної влади забезпечується правовий механізм гарантування захисту прав, свобод і законних інтересів громадян [18, с. 36]. Л. В. Ярмол доводить, що юридичний механізм забезпечення прав людини – це система ефективних юридичних засобів (гарантій) реалізації, охорони та захисту прав людини, закріплених у нормативно-правових актах та в інших джерелах права, а також засобів, за допомогою яких формується правосвідомість людини [19, с. 10]. Отже, забезпечення прав людини є складним правовим феноменом, що охоплює діяльність органів публічної влади, правове регулювання, механізми реалізації конкретного права.

Конституційний механізм забезпечення конституційного права на житло досліджувався І. І. Федорчуком. Так, вчений пропонує напрями вдосконалення правового механізму забезпечення конституційного права на житло в Україні у контексті російсько-української війни, зокрема: забезпечення права на житло мігрантів та членів їхніх сімей відповідно до майбутніх міграційних зобов'язань України, розширення кола отримувачів компенсації за пошкоджені/знищені об'єкти нерухомого майна, оголошення окремих населених пунктів такими, що були повністю зруйновані [20, с. 78]. Звернемо увагу, що дослідник визначає широкий підхід до забезпечення права на житло. Так, це і складові напрями житлової політики, правове регулювання, формування правосвідомості. На думку Д. О. Литвина право на житло гарантується (забезпечується) стимулюванням державного будівництва, розширення обсягів спорудження більш комфортного житла, розвитку малих та середніх населених пунктів, підвищення якості благоустрою в сільських населених пунктах тощо [21, с. 128]. Виходячи з цієї позиції, забезпечення права на житло – це система дій щодо будівництва житла, створення комфортного житлового простору, адже це практичний підхід щодо розуміння забезпечення права на житло. Окремі дослідники, розглядають забезпечення права на житло в аспекті адміністративного права, зокрема визначається, що питання адміністративно-правового забезпечення реалізації громадянами права на житло мають

політичне, економічне, правове і соціальне наповнення [22, с. 84]. Тобто житлове забезпечення може визначатися крізь розуміння публічного управління в житловій сфері. Ю. М. Рижук вказує, що забезпечення права громадян на соціальний захист щодо реалізації права на житло з гарантованим достатнім життєвим рівнем у сфері використання тимчасового житла розглядаємо з таких позицій: загальна державна житлова політика та створення умов для експлуатації тимчасового житла [23, с. 118]. Наведений підхід є широким, що охоплює елементи житлової політики щодо забезпечення житлом окремих категорій громадян. Підкреслимо, що житлова політика є широкою категорією, що спрямована на створення умов задля реалізації конституційного права на житло.

Враховуючи наведене, можна стверджувати, що в законодавстві, наукових джерелах використовуються такі словосполучення, як: «житлове забезпечення», «забезпечення житлом» та «забезпечення права на житло». Ці категорії не мають єдиного концептуального визначення. Тому можна запропонувати тлумачення цих понять. Так, житлове забезпечення – це система заходів щодо організації задоволення житлової потреби населення в державі на рівні державної, регіональної, місцевої житлової політики. Воно включає організаційне, нормативно-правове, матеріально-технічне забезпечення щодо створення та експлуатації житлового фонду; розробки механізмів набуття права на житло; створення та функціонування органів публічної влади, недержавних установ у сфері житлового забезпечення; правове регулювання відносин; захисту права на житло тощо. Базовим елементом системи житлового забезпечення є державне управління житловою сферою на державному, регіональному та місцевому рівнях. Зокрема щодо регулювання ринку житла, створення державних або місцевих програм доступного житла, формування комфортного житлового середовища, підтримка житлового будівництва, втілення житлових інноваційних проєктів щодо створення та експлуатації житла в умовах воєнного стану, може включати і діяльність щодо розмінування житла тощо.

Житлове забезпечення як правова дефініція має комплексну правову природу, що включає як публічно-правову, так і приватноправову складову. Цей інститут поєднує правові норми та механізми у сфері державного управління житлового сектора, регулювання відносин між суб’єктами щодо набуття права на житло, проживання в житлі, управління житлом тощо. Варто звернути увагу, що в житловому забезпеченні як комплексному інституті поєднується зіставлення соціального та економічного інтересу. Щодо цього В. В. Кочин справедливо наголошує на доцільності врахування соціальної справедливості в розподілі такого ресурсу, як: житло, домірності витрат на його утримання, формування державної політики щодо комплексного підходу реалізації приписів статті 47 Конституції України [24, с. 20]. Загалом, житлове забезпечення є важливою складовою соціальної та економічної політики. У ньому має вияв поєднання інтересів держави, суспільства (щодо задоволення потреб у сталому розвитку) та окремої людини (щодо задоволення власних потреб). Його комплексна правова природа є підґрунтям щодо утворення балансу між публічними та приватними інтересами у житловій сфері, оскільки дозволяє поєднувати економічні (набуття прав на житло як матеріальний об’єкт, отримання від нього прибутку) та соціальні (підтримка стабільності життєдіяльності суспільства) інтереси. Саме такий підхід може сформувати справедливу та ефективну систему житлового забезпечення.

Забезпечення житлом, у контексті правового тлумачення, може визначатися як більш вузька категорія щодо житлового забезпечення. Це діяльність щодо задоволення житлової потреби конкретної людини шляхом набуття права на житлове приміщення. Саме в межах системи житлового забезпечення відбувається фактичне забезпечення житлом, тобто отримання житла людиною для проживання. При цьому забезпечення житлом може включати як механізми набуття суб’єктивного права на житло, так і забезпечення доступу до інформації про доступні програми та механізми отримання житла, захист житлових прав.

Більш складною правовою дефініцією є забезпечення права на житло. Це конституційно-правова категорія, яка передбачає систему гарантій щодо реалізації цього права. Воно охоплює правові, соціальні, економічні гарантії, які утворюють потенціальні можливості для

кожної людини набути суб'єктивне право на доступне, достатнє житло, стабільно його здійснювати та захищати в разі порушення. Забезпечення конституційного права на житло охоплює як систему житлового забезпечення, так і механізми отримання житла.

Житлове забезпечення може поділятися на певні види залежно від об'єкта, суб'єкта, механізму задоволення житлової потреби. Якщо здійснювати класифікацію житлового забезпечення залежно від об'єкта, то варто враховувати особливості житла. Так, користування житлом може здійснюватися у квартирах багатоквартирних будинків, одноквартирних будинках, кімнатах у квартирах чи одноквартирних будинках, а також в інших приміщеннях, які призначені для постійного або тимчасового проживання людей завершені будівництвом та віднесені у встановленому порядку до житлового фонду [25, с. 63]. Отже, залежно від об'єкта, житлове забезпечення може передбачати задоволення житлової потреби за рахунок набуття права проживання у квартирі багатоквартирних будинків; одноквартирному будинку; кімнаті в квартирах або одноквартирних будинках; інших приміщеннях для постійного або тимчасового проживання (притулки, хостели, казарми, кімнати в монастирях та інших релігійних спорудах або громадах, де проживають ченці, готелі, будинки для літніх людей тощо). Залежно від правового статусу суб'єкта, житлове забезпечення може поділятися на забезпечення житлом: осіб, які потребують житла; військовослужбовців та членів їхніх сімей; державних службовців; дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; соціально вразливих осіб; осіб з особливими потребами; ченців. Залежно від механізму задоволення житлової потреби, житлове забезпечення може поділятися на забезпечення житлом за рахунок набуття права власності на житло; оренди/найму житла; службового житла; набуття права на житло за рахунок накопичувальної системи житлового забезпечення (фінансовий лізинг, іпотечне кредитування тощо).

Підсумовуючи наведене, можна запропонувати такі висновки. Проведено аналіз зіставлення таких категорій, як: «житлове забезпечення», «забезпечення житлом» та «забезпечення права на житло». Житлове забезпечення може розглядатися як система заходів, спрямованих на організацію задоволення житлової потреби населення через державну, регіональну та місцеву житлову політику, і має комплексну правову природу, що поєднує публічно-правову та приватноправову складові. Забезпечення житлом є більш вузькою категорією, що стосується задоволення житлової потреби конкретної людини. Забезпечення права на житло визначається як важлива конституційно-правова категорія. Житлове забезпечення може класифікуватися залежно від об'єкта, суб'єкта та механізму задоволення житлової потреби. Це охоплює різні форми проживання, категорії осіб, а також способи надання житла через власність, оренду чи накопичувальні системи. Підкреслено, що житлова потреба для людини задовольняється шляхом отримання житла, що відповідає мінімальним стандартам комфортності та безпеки, незалежно від її соціального статусу чи матеріального становища. При цьому право на житло забезпечується через комплексну систему правових, економічних і соціальних гарантій. Загалом, тематика житлового забезпечення є перспективною для подальших наукових розвідок, зокрема щодо визначення накопичувальних систем житлового забезпечення. Доцільним є закріплення поняття житлового забезпечення в проєкті Закону України «Про основні засади житлової політики».

Посилання:

1. Про основні засади житлової політики : проєкт Закону України. URL: https://mtu.gov.ua/files/Avto/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%83.pdf.

2. Житловий кодекс України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10?find=1&text=%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD#w1_1.

3. Шуляк О. Кабмін та Верховна Рада готуються скасувати старий Житловий кодекс. URL: https://sud.ua/uk/news/ukraine/318414-kabmin-i-verkhovnaya-rada-gotovyatsya-otmenit-staryy-zhilischnyy-kodeks-elena-shulyak.

4. Деякі питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їхніх сімей : постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2023 р. № 265. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2023-%D0%BF#Text.

5. Лук'янець Д. М. Адміністративно-правова відповідальність у сфері житлового забезпечення. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 8. С. 243-246. https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-8/56.

6. Шаль В. В. Соціальні гарантії житлового забезпечення прокурорів в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. №. 8. С. 555-558. https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/126.

7. Кобець М. П. Проблеми забезпечення права на житло внутрішньо переміщених осіб в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Право. 2016. Вип. 37. Т. 2. С. 110-113.

8. Давидова Н. О. Правові моделі забезпечення житлом в країнах ЄС. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 1. С. 121-126. https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.20

9. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. І допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун». 2005. 1728 с.

10. Рамкова Угода про позику між Україною та Банком Розвитку Ради Європи для реалізації Проєкту «Зміцнення системи охорони здоров'я та збереження життя (Heal Ukraine)». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/902_002-24/ed20240611#Text.

11. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20 грудня 1991 р. № 2011-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text.

12. Про житловий фонд соціального призначення : Закон України від 12 січня 2006 р. № 3334-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15#Text.

13. Про Службу військового капеланства : Закон України від 30 листопада 2021 р. № 1915-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1915-20#Text.

14. Європейська соціальна хартія (переглянута). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062?find=1&text=%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%BB#Text.

15. Смуш-Кулеша М., Федорова А. Стандарти Ради Європи та практика Конституційного і Верховного судів України щодо обмеження соціального забезпечення. 2021. 60 с. URL: https://rm.coe.int/soft-c-uk-1-/1680a33520.

16. Косілова О. І. Правове забезпечення конституційних прав і свобод: адміністративно-правовий аспект. Інформація і право. 2021. № 1 (36). С. 151-158.

17. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 р. № 1207-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text.

18. Голодник Ю. А. Механізм забезпечення захисту прав і свобод громадян в діяльності органів державної влади. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Вип. 78: частина 2. С. 32-37. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.4.

19. Ярмол Л. В. Юридичний механізм забезпечення прав людини в Україні: стан і напрями удосконалення. Аналітично-порівняльне правознавство. 2021. №1. С. 5-10. https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.01.1.

20. Федорчук І. Правовий механізм забезпечення конституційного права на житло в Україні та його вдосконалення у контексті російсько-української війни. Університетські наукові записки. 2023. № 5 (95), С. 68-81. DOI 10.37491/UNZ.95.7.

21. Литвин Д. Нормативно-правове забезпечення реалізації права на житло працівників органів внутрішніх справ. Jurnalul juridic national: teorie şi practică. 2016. № 3 (19). С. 118-122.

22. Остапенко О., Крижановський А. Адміністративно-правове забезпечення реалізації громадянами права на житло в Україні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2022. № 2 (34). С. 77-87. https://doi.org/10.23939/law2022.34.077.

23. Рижук Ю. М. Забезпечення конституційного права на житло внутрішньо переміщених осіб в Україні та країнах, які зазнали збройних конфліктів: порівняльно-правова характеристика. Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Право. 2023. Вип. 76: частина 1. С. 116-121. https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.1.17.

24. Кочин В. В. Право на житло в соціальній державі: ринкові та соціально-орієнтовані засади регулювання житлових відносин. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2023. № 5. С. 16-21. https://doi.org/10.32782/39221545.

25. Галянтич М., Пижова О. Проблеми забезпечення реалізації суб'єктивного права на житло в сучасних умовах. Збірник наукових праць «Приватне право і підприємництво». 2024. Вип. 24. Ч. 1. С. 59-65. https://doi.org/10.32849/2409-9201.2024.24.8.

Статтю було подано	14.03.2025	The article was submitted
Статтю було прийнято	15.04.2025	The article was accepted